

ДИМИТЪР ПЕЕВ
УЧИЛИЩЕТО
XXIII ВЕК

chitanka.info

Привечер, 22 юни 1633 година. Слънцето още не е залязло и топлите му лъчи обливат малката църква на манастира „Мария Сопра Минерва“, проникват през многоцветните ѝ витражи. Високо над олтара свети образът на Дева Мария и от очите ѝ струят лъчи, които като божествен поглед пронизват здрача там долу на мраморния под. Не по-малко блестящи са и одеянията на кардиналите. Светлината играе по скъпоценните камъни на митрите им, хвърля отблясъци върху кафеникавата маса на доминиканските монаси. Съдът е в пълния си състав: най-отпред Гаспар Борджия, до него Феликс Центинус, от ляво Гвидо Бентиволус и останалите кардинали. Лицата им са сурови, безмилостни. От очите им, вперени в една точка, струи не милосърдието на майката божия, а ненавист и злоба. Всички те, кардинали и монаси, наблюдават стареца, коленичил на камъните пред тях.

А той, без да вдига глава, започва да произнася формулата, заучавана толкова дни в камерата за изтезания на затвора на инквизицията:

„Аз, Галилео Галилей, син на покойния Винченцо Галилей от Флоренция, седемдесетгодишен, самолично изправен пред съда, преклонил колене пред техни превъзходителства достопочетните кардинали генерал-инквизитори против еретическата злоба в целия християнски свят, имайки пред очи светото евангелие, което докосвам със собствените си ръце, кълна се... кълна се... че се отричам от еретичното си...“

Старецът млъква, надига глава и с изненадваща за възрастта си пъргавина скача. Изправя се пред потресените кардинали и вика с мощен глас:

„Не! Не! Не! Земята се върти около Слънцето! Върти се!“

Кардиналите, доминиканските монаси се раздвижват нервно, започват да викат възмутени от случилото се. Чуват се възгласи:

„Стража! Свещената стража!“

Но бързо един след друг изчезват, сякаш никога не са били. След миг изчезва и църквата. Екранът остава пуст, прозрачен като прозорец към миналото, което не е било. Младото момче — дежурният наблюдател на игрите на юношите — бе повикал всички участници в реставрацията в залата за съвещания — да обсъдят постъпката на своя другар. Само момчето, което играеше Галилей, не се яви. То отиде при

своя наставник да сподели мислите и чувствата, които го бяха подтикнали да не произнесе отричането на Галилей. От историята той знаеше, че това позорно отричане не само ще спаси великия италиански физик от кладата на инквизицията, но и ще му даде възможност да напише гениалното си произведение, положило основите на динамиката „Беседи и математически доказателства относно две нови науки“.

Но, както той пледираше разпалено пред наставника си, ако не Галилей, то други учени, може би малко по-късно, пак щяха да открият същите природни закони, без да прекланят глава пред властниците, без да служат на страшните им цели. И тогава нямаше да съществува примерът на преклонилия се, на подчинилия се учен, който създава атомни бомби и всички други страшни изстребителни оръжия, от които човечеството едва не загина. В името на тази най-висока цел Галилей е трябвало да се принесе в жертва и да даде пример на всички следващи го учени.

Наставникът го посъветва да поразмисли още, дали той на мястото на Галилей наистина би постъпил точно така, дали не се надценява, като се поставя нравствено над един от гениите на човечеството. Препоръча му, във всеки случай, да не бяга от съда на другарите си и веднага да се яви пред тях, за да обясни постъпката си.

Момчето излезе намръщено и се запъти към залата. Беше ясно, че няма да отстъпи лесно от идеята си „да поправи историята“.

Наставникът включи екрана към залата. Там децата вече, преди още да бе дошъл „Галилей“, спореха оживено, дори ожесточено. Той, както и другите наставници, си даваше сметка, колко опасни за формирането на юношеския характер са тези исторически игри. В течение на почти десет години, в най-нежните, най-крехките години от развитието им — от десетата до двадесетата — те проиграваха стотици роли, изобразяващи сцени от възловите моменти в историята на човечеството. Наред с всички светли и благородни идеи, там имаше много, уви твърде много смърт, жестокост и мъки. Вярно е, че по този начин историческото минало оживяваше по един изключително ярък начин, а какви хора щяха да израснат тези младежи, ако не познаваха миналото, своето минало, довело до комунистическото общество. Този въпрос беше дълго обсъждан от цялата планета и беше решен. Безпокоеше го друго. Момчето, чийто наставник бе вече четири

години, все по-често проявяваше черти на бунтарство, на несъгласие с общоприетото. Колкото и да им се радваше вътре в себе си, толкова те го караха да бъде внимателен, да бди непрестанно да не би изявите му да прерастват в някоя антисоциална проява, от която после ще се срамуват и двамата.

Кибернетичният холографен театър, чрез който юношите разиграваха сцената от съденето на Галилей, беше най-новото постижение в тази област и, естествено, най-напред бе приложено в системата за обучение на младите. Избраното историческо лице се изучаваше от „актьора“ всестранно, той моделираше неговия външен образ и се вживяваше в душевността му. След това нанасяше външните данни в кибернетичната памет, обличаше биоадаптера — костюм, възприемащ всички биотокове на тялото и управляващ съответно на тях образа на екрана. Всеки актьор се намираще в отделна стая и следеше на своя екран действията на другите. Така можеше да бъде възпроизведена всяка мислима сцена и само въображението и вживяването ограничаваха възможностите на „театъра“.

Юношите решиха сцената да се изиграе отново след една седмица и този път на момчето, което бе играло Галилей, да се даде ролята на Инквизитора. Така той щеше да има време и възможност да се вживее в душевността на този всемогъщ кардинал и да разбере по-добре поведението на великия учен.

Наставникът изключи екрана и тръгна да се разходи на открито. Там, в някоя беседка в гората, той щеше да седне със своето момче и да поговорят надълго за всичко, което бе се случило днес.

В школата-интернат трета степен се обучаваха деца на възраст от 11 до 15 години. Тя заемаше цялото пространство на планината Люлин и бе прочута с горите си — тук растяха почти всички видове дървета, които природата на Земята или генотехниците бяха създали. За тях се грижеха не машините-автомати, както в плодните плантации, а деца, събрани от цялото земно кълбо. Домовете, в които живееха — всеки със своя наставник — бяха разпръснати сред дърветата из цялата планина. Само учебните корпуси, изградени от лят цветен камък, титан и кристално стъкло се извисяваха над зелените горски масиви. Всичко, което хората от XXIII век създаваха и строяха, беше не само практично и вечно, но преди всичко красиво. А най-красивото се даваше на децата, на младите. Затова тази някога гола и неплодна

планина, превърната сега в чудна градина, беше отделена за школата-интернат.

Първите две години децата прекарваха обикновено с родителите си. Имаше институти за възпитаване и на най-малките, но там изпращаха само онези деца, чиито родители поради наистина неотложни задачи трябваше дълго да отсъствуват от Земята. Иначе всички бащи и майки се освобождаваха от обществените им задължения, за да се посветят изцяло на своето дете.

Щом навършеше две години, всяко дете постъпваше в школа-интернат първа степен и се поемаше за възпитание и обучение от своя наставник — мъж или жена с най-висока квалификация, който обикновено се грижеше за младия човек, докато навърши 25 години и бъде обявен за зрял гражданин на обществото. Човечеството на XXIII век бе разбрало, че няма по-важна, по-отговорна задача от отглеждането на хора и поверяваше тези функции само на най-талантливите. При първата степен на обучение контактите с родителите бяха най-чести и грижите за отглеждането бяха разделени почти наравно между наставника и родителите. По-нататък ежедневната връзка с родителите отслабваше, за да остане само любовта помежду им. Така децата свикваха с мисълта, че са рожби на цялото човечество, а всеки възрастен гледаше на всеки млад човек като на свое дете.

В естествената долина на планината, запазена след реконструирането, се намираше огромен делфинариум. Там се възпитаваха от специалисти-делфинолози млади делфинчета, току-що отделени от родителите им. Басейнът с морска вода, докарвана тук по магистралния трансбалкански тръбопровод, свързващ Черно море и Адриатическо, бе любимо място на децата. По всяко време на деня тук се къпеха десетки деца, дори такива, които не умееха да плуват. Независимо че над тях бдяха по-възрастните юноши-наблюдатели, не съществуваше никаква опасност. Любимият „номер“ на делфинчетата в безбройните им игри с децата беше да не допускат да се „удавят“ — щом някое оставаше повече от няколко секунди под водата, те веднага го изнасяха на повърхността.

По-нататък, на една просторна поляна, друг наблюдател — петнадесетгодишно момиче — провеждаше състезания по бягане. Тя пускаше десетгодишните състезатели по тройки; от победителите

формираше нови тройки. Първенци по бързина излизаха почти винаги момичетата.

Както и предполагаше наставникът, децата се бяха събрали около транспортните симулатори. От редицата прозрачни кубове бяха заети само три.

Момчето, което бе играло Великия инквизитор, седеше в подводна изследователска лодка. На екрана пред нея се виждаше тесен каньон, а лодката плаваше над тинестото дъно. Сега на екрана не се мяркаха никакви препятствия, дори риби нямаше и само едно друго момиче наблюдаваше уверените ѝ действия. Трето момче беше се разположило в малък всъдеход за проучване повърхността на Меркурий. Нажежената до ослепително бяла почва под всъдехода се пукаше и ронеше, край него се изсипваха малки лавини от ситни остри камъни. Момчето умело лавираше, докато една по-голяма лавина не засипа всъдехода. Събралата се около този симулатор тълпа шумно закоментира „безизходното“ положение, но момчето с търпеливи къси тласъци напред и назад започна да разпръсква камарата камъни над всъдехода, почти го освободи и с рязко форсиране на двигателя успя да изскочи на открито. На оценъчното табло се появи цифрата „91“. Резултатът бе много висок, но не задоволи момчето. То натисна оранжевия бутон за анализ и на екрана се появи текст: „Три наказателни точки за избързване и шест за рязко раздрусване. Чрез вибрации на корпуса би се постигнал същият резултат.“

Недалеч от децата, коментиращи успеха на победителя, живописна група от млад вълк, сърдит рис, сърна, две лисичета и лъвица, с интерес следеше оживените им лица и ръкомахания. Още през ХХІ век науката бе намерила начини да укротява опасните им инстинкти и сега това бяха безобидни игриви животни, чиято най-голяма радост бе да бъдат колкото е възможно по-често със своите малки господари и с нетърпение очакваха те да им обърнат внимание.

Момчето и наставникът му прекараха до обед в демонстрационната зала — едно от учебните помещения на школата. На гигантската стена се прожектираше лекцията на един от най-добрите популяризатори на ядрената техника. Стереоскопичният екран показваше в естествени цветове физическите основи на термоядрения синтез, схемата на производството на електрически ток и най-важните агрегати на инсталацията. Това беше лекция от цикъл „А“ — за първо

запознаване, за най-младите. След краткото научно встъпление, при което на екрана се появяваха оголени от неутрони деутериеви ядра. Под влияние на свръхвисоката температура от 90 до 100 милиона градуса те се сливаха в хелиеви ядра и започваха да отделят енергия за сметка на загубената си маса. Обясняващият глас разказа за историята на това най-велико техническо постижение на XXI век. После започна „посещението“ на самата електроцентраля.

Тя се намираше под морското дъно, на 1200 метра дълбочина. Опреснителната инсталация отделяше всички соли на морската вода и ги препращаше на съседния химически завод, а чистата вода се обработваше и от нея се отделяше тежкият водород. Отпадъчната „обикновена“ вода поемаше пътя си нагоре по магистралния водопровод към земната повърхност. Атомите на деутерия се оголваха от електроните им и ядрата — готовата суровина на централата — постъпваха в магнитната камера. Тук, нагривани от свръхмощни лазерни генератори, те се превръщаха в хелиеви ядра. От енергетичния генератор — инсталация за директно преобразуване на топлината в електрическа енергия — излизаха множество кабели, по които при температура близка до абсолютната нула — при свръхпроводимост — електрическият ток поемаше пътя си нагоре, към хората. И никъде, разбира се, нямаше жив човек. Всичко се управляваше от кибернетичните автомати.

Наставникът беше готов да отговори на всички въпроси на момчето, но то нищо не го запита. Урокът, изработен след стотици опити, след много хиляди задавани от деца на тази възраст въпроси, беше тъй ясен и нагледен, че нито за миг вниманието на момчето не се отклони от преподавания материал.

Десетина момчета и момичета, представители на всички раси на света, се бяха уговорили днес да обядват в гората с храна, приготвена от самите тях. Заедно с любимите си животни те искаха да прекарат на открито няколко часа сами, без наставниците. Знаеха, че не ще съумеят да приготвят особено вкусно и изискано ядене с продуктите, които бяха взели, но това ни най-малко не ги безпокоеше. Гората беше пълна с всевъзможни зрели плодове, често се срещаха ручейчета с бистра студена вода, а останалото щеше да добави въображението им.

Но момчето този път се отказа от привлекателната екскурзия, имитираща експедициите от далечното минало. Дали беше сърдито на

другарчетата си, или може би не го задоволяваше изкуствената романтика — наставникът му не го запита. Не беше прието да се надзърта в чуждите тайни — това правило избягваха да нарушават и родителите, и дори наставниците. Когато пожелаеше, момчето само щеше да сподели мислите и чувствата си.

След дългия урок за тайните на светлината, където подред оживяваха и разказваха хипотезите си учените от Нютон и Хюйгенс до Лебедев и Айнщайн, сред красивите спектри и удивителните стари телескопи от ХХ век, те изслушаха прочутия концерт номер 4 за светлина и музика, наречен „Избухването на Свръхновата“.

Учебният ден завърши с изучаване на телекомуникационната система на планетата. Цялото земно кълбо бе опасно от гъста паяжина подземни кабели, предавателно-приемателни радиостанции, релейни линии и венец от стационарни изкуствени спътници — всички свързани в едно цяло и управлявани от един кибернетичен свръхцентър с множество подчинени му континентални, регионални и местни централи. Със средствата на кабелната връзка, радио- и телевизионни канали и лазерни линии, комуникационната система водеше до всеки дом, всеки институт, всяко транспортно средство. Към тази система бяха включени всичките хранилища на памет, в които се съдържаше записаната на кристали информация за всичко, което бе научило и измислило човечеството. От всеки дом чрез съответния код или с помощта на диспечери и информатори можеше да се получи връзка с всяка друга точка на земното кълбо, да се получи всякаква информация — за науката и техниката, музика, филми, уроци и лекции, които някога са били записани.

Наставникът предложи на момчето да си избере каквото пожелае и сам да поиска излъчването му. Днес то бе говорило вече два пъти с родителите си (разказа им за случилото се!), бе „присъствувал“ на новото проучване на Марианската падина. Не, искаше му се нещо съвсем необикновено!

Пожела да прочете книгата „Петнадесетгодишният капитан“ (не екранизация, а истинска стара книга!) от... от... не си спомни. Едно от момчетата му бе казало, че наставникът му я препоръчал, за да види на какво са били способни някога петнадесетгодишните. Седна пред малкия екран и включи повикването на диспечера. Появи се познатият образ на младото момиче и го запита какво желае. Оказа се, че имало

две книги „Петнадесетгодишният капитан“ — едната от Жул Верн, а другата от Курт Минген. Беше решило да мине без помощта на наставника си. Избра първата и не сбърка. Видеозаписът беше в два варианта — оригиналът на първото издание на френски език и на съвременен универсален. Не знаеше френски и избра универсалния език, на който вече говореха почти всички хора на Земята. Образът на момчето изчезна и на екрана се появи заглавната страница на книгата. След секунда момчето докосна жълтия бутон „Обърни“ и на екрана се появи първата страница на текста — на жълт фон, имитиращ хартия, с черни букви. И той се зачете...

Вечеряха двамата сами. И сега вече заприказваха за „бунта на Галилей“. Но скоро се съгласиха, че е по-добре да отложат разговора за по-късно, след като момчето се вживее и изиграе новата роля, която му определиха. А и трябваше да съставят учебната програма за следващия учебен ден. Предстоеше му да се запознае с италианските живописци от първата половина на XIV век, с техниката им на рисуване и ръчно да снее копие от картина на Джото; да изучи действащия макет на първия голям мелиоративен строеж в Африка през XXI век — превръщането на падината Катара в либийската пустиня в оазис и да открие конструктивните му грешки; да посети най-близкия завод за производство на краве мляко и да изучи физиологията на млечните зооагрегати. Програмата, макар и напрегната, можеше да бъде изпълнена за един ден.

Но само не утре, утре нямаше да учи... Утрешният ден беше необикновен — сестрата на момчето приключваше цикъла на изпитания за зрялост. Ако всичко минеше успешно, утре тя щеше тържествено да бъде призната за пълноправен член на човешкото общество. И то не можеше да не присъства там лично!

В школите от четвъртата степен се обучаваха младежи на възраст от 18 до 20 години. Там се изучаваха основните принципи на всички научни дисциплини и главно законите на индивидуалната и колективната психология. Петата степен започваше от 21 години и завършваше различно — според това кога обществото признаваше младия човек за свой пълноценен член. Това ставаше обикновено около 25 години, макар че често се срещаха отклонения. Но дори и този курс не бе „получаване на висше образование“, той не целеше изучаването на някаква определена тясна специалност, добиване на

определена професия. Задачата на цялостния учебен процес беше да изгради високо развити в морално и интелектуално отношение личности, с богата култура и обширни познания във всички области на човешкото мислене и творчество. А доколкото в практическата дейност бяха необходими специални познания, те всеки път се придобиваха от всеки поотделно за конкретния случай. Общата подготовка на школите и всемогъщата информационна система правеха тази задача лека и достъпна за всеки.

Когато влизаха в изпитната зала, разпоредителят спря момчето. Експериментът бил страшен, не за малки деца. Но наставникът каза да го пуснат, дори добави: „Та той е готов да изгори на кладата!“

В салона бяха насядали стотина души. Тук бяха, разбира се, родителите му и наставничката на сестра му. В единия край на гигантския екран бе застанала тя — облечена в изследователски скафандър с висша защита за първо изследване на непознати планети, готова за борба. Момчето знаеше, че всъщност тя се намираще долу, в експерименталната кабина и всичко, което те щяха да видят на екрана, сестра му там, на креслото, обвита в хилядите проводници на биоадаптера, изживяваше като истинска действителност.

Задачата беше: среща с пет абсолютно непознати другопланетни животни, две от които — агресивни с непознати смъртоносни нападателни средства. Да разпознае опасните и да ги обезвреди, без да ги убива. Време неограничено.

Изпитът продължи повече от час. Гледката беше и вълнуваща и страшна. Едното животно беше отвратително, двете ужасни по различен начин. Но те сякаш не правеха никакво впечатление на сестра му. Едното се оказа страшно само на вид, мимикрия, за да скрие безпомощността си, а другото беше все пак звяр, който пръскаше разтваряща всичко течност. При едната схватка сестра му успя навреме да се направи ненаблюдаема, но при втората се наложи да използва парализиращите лъчи.

Странното беше, че кибернетичният екзаминатор даде по-висока оценка — „94“ — от присъстващите — „92“, По своите си норми, вложени от конструкторите преди доста години — той беше увеличил бала и при тази военно-конфликтна ситуация, защото беше жена. А съвременните хора вече не смятаха това обстоятелство за достатъчно основание.

След тържественото обявяване на зрелостта всички седнаха в повиканите аеромобили и се понесоха към най-близкия „Дом на щастието“ — на връх Мусала, където щяха да отпразнуват заедно този най-велик ден в живота на сестра му.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 5 от 1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.